Ч. 50. Pocztowa należytość opłacona ryczałtem. Львів, неділя 9. грудня 1928 р. Рік XXX.

Виходить що тижня в неділю.

Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Український Народе!

Велике Свято в Тебе! Ясна хвиля на ґерністому шляхові Твойого життя — хвиля, що гордістю серце Твоє сповняє, віру в могутні Твої сили будить, сили кріпить і єднає, Твої надії соняшними промінями сповиває. Сеж Свято побіди Твойого великого Духа — сеж 60-ліття життя й праці Твойого найстаршого Товариства „Просвіта“.

Сеж великий всенародній Ювилей культурної праці — ювилей довгої і важкої боротьби з безпросвітною темрявою, що Твою національну і людську гідність вбивала, шлях поступу знання ґранітними скелями перед Тобою загороджувала. Тебе власника чорнозему, дівочих лісів, великих скарбів Твоєї прадідної землі на наймита й жебрака зводила. Ювилей творчої праці для Тебе Народе і з Тобою.

Шістьдесять літ тому горстка молодих ідейних людей засновує „Просвіту“ — горстка, але міцна вірою у конечність і спасенність своєї праці, до глибини своєї душі пройнята високою ідеєю: Через Просвіту до Воскресення!

І ця ідея несеться за мури Львова в наші місточка і села. Підбиває собі серця усіх верств народу, лине високо понад кордони фізичного насилля, з грудкою батьківської землі мандрує на чужину за гори-океани.

В українському народі находить пошану й зрозуміння, бо тільки освіта, тільки культура може дати народові ту велику моральну силу, що чуда творить, що будить ту національну обєднану творчу міць, яка постійно і певно веде нарід вперед і все вперед аж до найвищого, найяснійшого його Ідеалу.

А за шістьдесять літ горстка просвітних робітників розростається в тисячі. Перші слабі кроки перемінюються в могутній, зорґанізований похід систематичної, плянової, доцільної праці на усіх ділянках народнього життя.

З „Просвіти“ родяться наші економічні і торговельні установи, рідне шкільництво, руханково-спортові товариства.

І „Просвіта“ як Матір у великій пошані серед своїх дочок та внуків, які свідомі того, що їхній розвиток і сила залежні від тої великої виховної і культурно-освітної праці, що її веде „Просвіта“.

І ти, Український Народе гордий на своє Товариство, а Товариство горде на Тебе.

Ти ґордий і вдячний за велику 60-літню працю. Але праця „Просвіти“ ще не скінчена, роля ще не відіграна.

І „Просвіті“ спочити не вільно!

Її праця має стати ще живіша, ще ширша, ще міцніша!

А з неї має вирости нове обновлене покоління — нова доля!

Та се залежить тільки від Тебе Український Народе! Покажи у 60-ліття „Просвіти“ силу свого духа, докажи, що Ти не тільки створив „Просвіту“, але й любиш її і вона Тобі потрібна!

Дай доказ своєї високої культури, національної свідомости, розуміння своїх потреб і обовязків!

Скажи могутнє слово, що „Просвіта“ у тяжких своїх хвилях на Тебе все числити може. Що вона зіниця Твого ока, кров Твого Серця, душа Душі Твоєї!

Величнo й гідно обійди це Велике Національне Свято!

Нехай не буде в Тебе ніодної людини, що в ювилейному році не сталаб членом Товариства!

Зложи ювилейний дар „Просвіті“, дар княжий, гідний Великого Народу і великих потреб Товариства!

Хоч ти ніколи не жалів нічого для „Просвіти“, і хоч скрутний в Тебе час — відніми собі ще сей раз від уст і дай змогу жити і станути „Просвіті“ на тій висоті, на якій хочеш її бачити!

„Просвіта“, цеж Твоя доля, історія Твойого життя, Твоє ясне майбутнє, Твоє життя.

Ти живеш „Просвітою“, а вона Тобою!

Нехай жеж „Просвіті“ з її ювилеєм прибудуть моральні і матеріяльні сили — на добро й щастя Народу!

Хвала, вдяка і слава Українському Народові! — Хвала, вдяка і слава „Просвіті“!

У Львові, в шістьдесяту річницю Товариства „Просвіта“.

За Головний Виділ Товариства „Просвіта“:

Д-р Іван Брик, м. голова. Васил. Мудрий, секретар.

За Ювилейний Комітет:

Юліян Романчук, почесний Президент Комітету. — Д-р Іван Брик, Д-р Кость Левицький, Д-р Іван Раковський, Д-р Богдан Гнатевич, Михайло Галущинський, Володимир Децикевич, Осип Навроцький, Інж. Юліян Мудрак, Інж. Юліян Павликовський, Д-р Василь Щурат, Д-р Михайло Коцюба, Д-р Володимир Ривюк, Іван Квасниця.

В обороні українського хлібороба.

Промова посла Ол. Вислоцького в соймі дня 23. листопада 1928 р. в справі ґрунтового податку.

Високий Сойме! Вже другий раз маємо перед собою проєкт закона **про підвищення ґрунтового податку.** Попередній внесок розглядано в соймі дуже докладно і більшість бесідників заявила, що неможливим є підвищувати ґрунтовий податок, бо дотеперішні податкові тягарі є за **великі.**

Вже в першім читанню сойм **відкинув більшостю голосів** попередній проєкт і здається, що попередній внесок про підвищення податків для рільників попирала без застереження лише „одинка“, та сама партія, котра саме перед виборами найбільше обіцювала по селах зробити добра для хлопа, а по виборах ділає **проти інтересів рільництва**, яке несвідомо її попирало.

Пан міністер скарбу тим не зразився і приходить тепер з новим проєктом підвищення ґрунтового податку. Цей ніби то новий проєкт не є майже нічим лагіднійший від попереднього, а навіть **гірший,** бо в арт. 10. нового закона підвищає границю самоврядного податку до 150 і 200 процент, коли попередній проєкт передбачував лише 125 процент.

І дивна річ, господарське положення Польщі за тих кілька місяців не поправилося, а противно погіршилося, що доказує теперішна буджетова дискусія, а п. міністер уважає відповідним предкладати ніби новий закон, а в дійсности старий, лише погіршений.

П. міністер бере за підставу обчислення ґрунтового податку **жито,** що не є оправданим, бо жито не є продуктом збуту дрібного рільника, тому що він продукує лише стільки жита, скільки сам зі своєю родиною сконсумує. Отже підвишка, обчислена в ціні жита, **не може бути підставою** при вимірі податкової ставки для рільників.

Обмежуюся лише до західно-українських земель, які замешкує український народ. Після проєкту п. міністра **ґрунтовий податок** на тих землях мавби бути **чотирократно підвищений** у відношенню до передвоєнного податку, а до того прийшовби ще **підвищений податок самоврядування.**

Про підвищення податків на українських землях для дрібного рільництва взагалі не може бути мови, тому що ті землі були **тереном світової і всіх слідуючих воєн.** Українське населення по війні **збідніло** і до сьогодня є ще кілька тисяч **невідбудованих** хліборобських господарств. Біднійші хлібороби мешкають ще до сьогодня в **будах і землянках.** Уряд польський не виконав своїх зобовязань супроти українського населення, бо замісць відбудувати знищені війною українські господарства, **відбудував двори польських обшарників,** побудував нові гарні доми для **польських кольоністів-мазурів,** яких рік-річно піддержує ще й величезними сумами.

Хто з українських хліборобів відбудувався по війні, той тепер **по уха задовжений.** Банк Рільний був і є дуже скупий в уділюванню кредитів українським хліборобам, а коли вже кому дав позичку, то зараз її безоглядно стягає. Тому, коли польський уряд не відбудував знищених війною українських хліборобів, **не має морального права підвищати їм податкових тягарів,** бож вони є і так за високі, а скорше повинен би уряд звільнити або зменшити податки всім тим хліборобам, котрі не дістали воєнного відшкодовання, доки цілковито не відбудують своїх господарств, або доки не сплатять затягнених на відбудову довгів. (Конець буде).

Польський сойм.

Українці і польська влада.

На засіданню буджетової комісії 27. листопада п. р. пос. **Целевич** звернув увагу на відношення польської влади до українського народу. Сама льояльність вимагала, щоб з огляду на українців не святкувати освобождення Львова. Все, що торкається українців, полагоджують в національнім виділі міністерства внутрішних справ і без начальника цього виділу не можна навіть дістати кредиту. Діяльність українських неполітичних орґанізацій робиться політичною. Не вільно навіть носити спортових одягів. Українських урядовців переносять в корінну Польщу. Українські часописи конфіскують масово. Сконфіскували навіть український національний гимн „Ще не вмерла Україна“. З огляду на таке відношення польської влади до українців Український Клюб заявляється проти буджету міністерства внутрішних справ.

Напад на посла Хруцького.

Підчас промови пос. Целевича прийшло до гострої перепалки між пос. Полякевичем (одинка) і пос. Хруцьким (Укр. Клюб). Згадуючи про політику міністра внутрішних справ, пос. Целевич сказав: „Навіть ґр. Уваров (російський царський міністер) сказав свого часу: Не вільно дразнити почувань того польського покоління, яке брало безпосередно участь в повстанню“. На це пос. Полякевич: „Це не відноситься до українців“. Тоді відозвався до него пос. Хруцький: „Ви не доросли навіть до ґр. Уварова, а лише до жандарма“. „Що ви сказали?“ — спитав пос. Полякевич. Пос. Хруцький відповів: „Скажу вам це по засіданню“.

По засіданню пос. Хруцький вийшов з пос. Целевичом на коридор і тут приступив до нього пос. Полякевич, питаючи: „Що ви сказали?“ Пос. Хруцький пояснив йому, як говорено на комісії, а тоді пос. Полякевич сказав: „Якби ви були поляком, я давби вам за те в лице“. Притім зажадав від пос. Хруцького, щоби „відбрехав“ свої слова на комісії. Коли пос. Хруцький відмовив цьому домаганню, пос. Полякевич спитав знову: „Що ви сказали?“ Пос. Хруцький повторив своє пояснення, а пос. Полякевич повторив свою погрозу, що якби пос. Хруцький був поляком, то вибивби його по лици. Опісля відвернувся і пішов. Але за хвилю вернувся і спитав третій раз: „Що ви сказали?“ Пос. Хруцький, обурений напасливим поведенням пос. Полякевича, хотів щось йому відповісти, але в цій хвилі пос. Полякевич **ударив його в лице** і побіг до салі буджетової комісії. Утікаючи, вдарився об стіну. Пос. Хруцький сказав за ним тільки слово: „Варят!“ Крім посла Целевича свідками цеї події були інші посли, між ними два поляки, які товаришили напасникови.

Маршалківський суд.

Згідно зі соймовим реґуляміном пос. Хруцький повідомив письменно маршалка сойму Дашинського про цілу подію і зажадав маршалківського суду. На протязі найблищих днів обі сторони іменували своїх арбітрів (суддів). Арбітром пос. Хруцького є пос. Пужак (польський соціяліст), а його противника пос. Баранський (одинка). Оба арбітри вибрали предсідником маршалківського суду посла Хацінського (польський християнський демократ). Ці три посли мають полагднати цілу гонорову справу.

Голос польського міністра.

Послови Целевичеви відповів на тім самім засіданню буджетової комісії міністер внутрішних справ ґен. Складковський. Він сказав, що пос. Целевич не має права порівнувати польського визвольного руху з українською політикою у Сх. Галичині ані взагалі говорити в імени українського населення Сх. Галичини. Міністра Складковського порівнали з царським міністром за слова, що не допустить до націоналістичної боротьби. Він признає, що в трьох воєвідствах Сх. Галичини не зроблено всього, щоби переломити опір нашого родимого націоналізму, але він виповів боротьбу не українському народови, тільки змовам проти польської держави.

Додаткові кредити.

На засіданню буджетової комісії 28. листопада премієр міністрів Бартель давав пояснення в справі додаткових кредитів, які поробив собі уряд без відома сойму. Цілий ряд промовців зажадав, щоби ті кредити були предложені до затвердження соймови.

Счеркнення диспозиційного фонду.

На засіданню буджетової комісії 29. листопада голосовано над буджетом міністерства внутрішних справ. Великою більшістю голосів счеркнено не тільки цілий диспозиційний фонд (призначений на довільні тайні цілі) в сумі 6 міліонів, але й інші позиції в загальній сумі поверх 20 міліонів. Ріжні клюби голосували проти з ріжних причин. Вшехполяки тому, що міністер Складковський заповів боротьбу з націоналізмом не тільки українським і жидівським, але й польським. Іменем Українського Клюбу пос. Хруцький висловив міністрови Складковському заяву недовіря.

Заява посла д-ра Д. Левицького.

В пятницю, 30. листопада відбулося повне засідання сойму. Перед приступленням до дневного порядку голова Українського Клюбу пос. д-р Дмитро **Левицький** виголосив таку заяву:

Дня 27. листопада ц. р. пос. Полякевич зневажив чинно заступника голови

нашого Клюбу пос. Хруцького. Зробив це в противенстві до своєї попередньої заяви, що за мниму обиду не зневажить пос. Хруцького, бо він не є поляк. Тож напад на пос. Хруцького був несподіваний та внеможливив йому самооборону. Таке поступовання, непрактиковане людьми справжньої культури, мусить викликати найбільше счудування й обурення, коли приключається в найвищій державній інституції, якою є законодатні палати. Випадок цей є доказом повного упадку почуття меж у парляментарній політичній боротьбі, яку зводять на шлях особистого терору. Українське парляментарне представництво з прикрістю стверджує, що його члени наражені навіть на фізичні напасти. Але вони не відстрашують представників українського населення від виконування обовязків, диктованих власною совістю і волею виборців. Тому, що напад пос. Полякевича мав місце в соймовім будинку та понижує повагу сойму як цілости, а береження поваги сойму і спокою та порядку на цілій соймовій території належить до маршалка сойму, тому в імени Українського Клюбу звертаємося до п. маршалка із запитом: 1) Як думає п. маршалок боронити поваги сойму перед такими ексцесами, яким є вчинок пос. Полякевича? 2) Що думає п. маршалок зробити, щоб забезпечити послам у соймі особисту безпеку?

Відповідь марш. Дашинського.

Маршалок сойму відповів послови Левицькому, що був це випадок не між двома національностями, але між двома послами. Маршалок не має ніяких засобів ані не думає користуватись ніякими поліційними засобами, щоби забезпечити послів у соймі. Може рахувати тільки на здоровий розум і природне почуття лицарскости, які охороняють послів від авантур і особистих обид та насильств.

Поліція при роботі.

Відгомін львівських подій.

Ревізії й арештування серед українського населення тревають дальше, хоч безпідставність показується зараз таки на місци або після першого слідства. В останніх днях поверх 30 арештованих у звязку з львівськими подіями вийшло вже на волю.

В Копичинеччині переведено ревізію на приходстві в **Оришківцях.** Шукали за зброєю української військової організації, розуміється, безуспішно. Те саме було в **Гринівцях,** пов. Товмач.

В Старім Самборі арештовано Б. Волосянського, Яр. Сенету, Ст. Ярему, Іл. Пачовського і Евфр. Шемердяківну за підкинені відозви.

В **Добромірці,** пов. Збараж, робили трус у господаря Семка Гуцелюка і забрали шкільні записки його сина.

У **Вербові,** пов. Бережани, трусили ціле село, навіть церкву, школу і кооперативу, всюди без успіху. Арештували тільки кооперативного книговодця Д. Семчишина. В **Бережанах** арештували П. Сагайдачного і В. Булика.

У **Вербиці,** пов. Рава Руська, арештували трьох молодих селян: Т. Ярмолу, Андр. Ґіля і Ів. Зраду під замітом, що стягнули польський державний прапор із шкільного будинку в присілку Вілька і кинули в болото.

В **Богородчанах** ревідували у адв. д-ра Ковшевича, його заступника д-ра Калимона, пароха о. Білинського, філії „Просвіти“, кооперативі та інших українських установах. В **Солотвині** перевели ревізії у д-ра Чорненка, рад. Копровського і д-ра Левицького. Крім того, як і в Богородчанщині, трусили у всіх священиків Солотвинщини. Ніде не знайшли нічого.

Де наш ратунок?

Голос з краю.

Великий, бо поверх 40-міліоновий український нарід карається до сьогодня наймитом у сусідів. Нема такого закутка на українській землі, деби наш нарід чувся направду свобідним, від нікого незалежним.

Ярмо, в котрім мучиться наш нарід, треває вже цілі століття, в нім приходили покоління за поколінями і поволи це ярмо витискало на нашім народі своє тавро. Він набирався рабського духа, якого до сьогодня не годен ніяк позбутися.

Знаєм всі добре, що між нашим народом є багато одиниць, котрі служать чужим богам і через те ділають шкоду свому народові. Таких людий звемо звичайно зрадниками або хрунями.

Знаєм добре також, що приміром московсько-жидівська сила ніяк не булаби заволоділа Великою Україною, якби їм були не помогли виродні сини власного народу. Такі люди, опутані рабським духом, далеко небезпечнійші для нас, ніж явний ворог. Власне через своїх зрадників наш нарід не може прийти до кращої долі. Такі люди це витвір вікової неволі.

Щоби нам не пропадати серед вічного лихоліття, у вічнім ярмі, треба нам шукати ратунку. Є тільки один певний спосіб, котрим можемо вратувати наш нарід від загибелі, а називається він — Просвіта.

Просвіта сильнійша від новітніх гармат, танків, крісів і інших воєнних орудників. Знаєм з історії, що коли Київська держава була упала під ударами диких орд, то наші сусіди зараз загарбали українські землі між себе. А що наші предки були від них культурнійші, то прим. литовська держава ставала поволи українською, наша мова панувала не тільки по всіх урядах, але навіть на дворі литовських князів. Це наглядний доказ, яка сила просвіти. Певна річ, що якби давна литовська держава перетревала була до наших часів, вона була би вже чисто українською.

Тільки у просвіті наш ратунок. Тому ставаймо всі під прапор Просвіти. Викорінім зміж себе того рабського духа, що нас не допускав до кращої долі. Ставаймо всі членами нашого многозаслуженого Т-ва „Просвіта“ у Львові. Не добрим українцем буде цей чоловік, чи він інтеліґент, чи міщанин, чи селянин, коли він в тім ювілейнім році не вступить в члени нашого так заслуженого Т-ва „Просвіта“.

Дмитро Рудяк,
передплатник „Свободи“.

Посилайте датки на Всенародній Дар Українським Інвалідам на адресу: „Українське Товариство Допомоги Інвалідам“ у Львові, вул. Руська ч. 3. II. пов.

В обороні покривджених

державних службовиків і військових інвалідів.

На засіданню буджетової комісії 28. листопада пос. **Целевич** порушив справу бувших австрійських державних службовиків, непринятих до польської державної служби. Є їх у Сх. Галичині коло 5.000 осіб, переважно залізничників, військових старшин і підстаршин, політичних урядників, возьних і інших державних службовців. Всі вони набули права до емеритури ще за австрійських часів. В часі, коли на українських землях велася польсько-українська війна за владу, вони відказалися зложити службову присягу польській владі. В другій половині 1919 р. вони зголосилися до служби і заявили готовість зложити вимагане приречення, але поль. влада тільки малу частину приняла до служби і тільки малій частині непринятих виплатила вислуженину. Лишилося коло **пять тисяч службовиків без служби й емеритури** і більшість з них терпить тепер нужду, а є навіть випадки божевілля і самогубства. Бесідник домагається, щоби їх всіх приняти до служби, або признати їм емеритуру, причім австрійських емеритів належить зрівнати з польськими.

На тім самім засіданню пос. **Целевич** порушив також справу інвалідів української народности з великої війни, що **не дістають інвалідського заосмотрення.** Є їх також кілька тисяч. Чому вони не побирають інвалідського заосмотрення? Як відомо, під правним оглядом Сх. Галичина належить до Польщі щойно від хвилі рішення Ради Амбасадорів з дня 14. березня 1923 р. Признаючи цей правний стан, українські інваліди до цього рішення не зголошували до польської держави своїх домагань в справі інвалідського заосмотрення. Тимчасом інвалідський закон з 1924 р. признав претенсії тільки тих інвалідів, що зголосилися перед 1923 р. Часть інвалідів, живучи в крайній нужді, вже померла і в цей спосіб увільнила державний скарб від плачення інвалідської ренти. Бесідник домагається, щоби зарядити негайно **нову реєстрацію інвалідів а в буджеті признати відповідні фонди на виплату залеглих емеритальних заосмотрень інвалідів української народности.** Це заосмотрення належить признати також нашим інвалідам з українсько-польської війни, так само, як побирають його польські інваліди, розуміється, не тільки з гроший податників польських, але й **українських.**

В обох тих справах промовець заповів при третьому читанню буджету відповідні внесення.

Праця послів УНДО

в господарських справах.

В Українському Клюбі, в якім гуртуються всі посли та сенатори УНДО, утворено для стеження за потребами національного господарства окрему **господарську комісію,** до якої належать всі члени Клюбу, що входять до соймових господарських комісій (земельної, земельних реформ, відбудови краю, публичних робіт, еміґраційної, праці та суспільної опіки і скарбової). Головою цеї комісії є пос. **Остап Луцький** (голова земельної комісії сойму, визначний український кооператор і знавець господарських справ).

Ця господарська комісія відбуває свої засідання часом в прияві представників усіх наших господарських установ в краю і згідно з потребами нашого господарського життя складає плян праці на кожду соймову сесію. Вона усталює, які господарські справи і ким вони мають бути порушені в соймі і сенаті, її **завданням є виготовити відповідні внески, запити чи проєкти законів.** Президія Клюбу провірює усталену думку господарської комісії та підготовлені нею справи.

Що посли та сенатори УНДО не занедбують господарських справ, це засвідчує хоч і дуже загальний огляд діяльности господарської комісії та Українського Клюбу за місяць листопад.

Ця діяльність ось яка:

Внески і законопроєкти.

1) Дня 13. листопада зголошено внесок в справі зміни закона з 10. грудня 1920 р. **про будову і удержання публичних доріг.** Цей внесок подає дуже докладно, які є обовязки установ самоврядування будувати й утримувати дороги, які мають бути допомоги з боку державного скарбу та які є права і обовязки власників піль, будівель і підприємств, що користають з публичних доріг. У внеску кажеться дальше про скасування мит і копиткових оплат, про т. зв. дорогові спілки, про підводи й роботи на випадок стихійних нещасть (повінь і т. п.), та врешті про скасування усяких інших дармових чинитьб для будови й удержання доріг.

До цего внеску додано проєкт закону. Внесок виготовив знаменитий правник і знавець справ самоврядування сенатор **Децикевич.**

2) Дня 16. листопада ц. р. передано маршалкови сойму внесок, який торкається несправедливого виміру податку **від сільських домів.** По думці розпорядку президента з 17. червня 1924 р. повітові виділи мають вимірювати податок від таких сільських будинків, які не мають чисто хліборобського характеру, себто від домів, які служать для ведення торговлі, ремесла чи промислу, на які треба патенту. Деякі повітові відділи вимірили цього року цей податок перший раз, однак не тільки за біжучий рік, але і за всі попередні роки від 1924 р. почавши. **Цей наглий вимір податку за попередні роки** являється незаконним. Внесок домагається, щоби ці виміри уневажнено. Виготовив цей внесок посол **Остап Луцький.**

3) Цьогож 16. листопада ц. р. зголошено внесок про зміну розпорядку президента з 22. марта 1928. р., а саме, щоби не допустити **до самоволі функціонарів державної поліції** в накладанні адміністраційних кар. Внесок виготовив кооперативний діяч і правник, посол Степан Кузик.

4) Розпорядок президента з дня 22. березня 1928. р. **про час торговлі і години відкриття склепів** заспокоїв нарешті домагання нашої хліборобської кооперації, даючи їй змогу торгувати вчасним ранком і до 9. год. вечером з перервою, яка не враховується до 12-годинного часу праці в сільсько-споживчих торгівлях. Деякі староства всеж таки не хочуть видати відповідних розпоряджень, вимовляючися недостачою виконавчого розпорядку до цього закону. Зголошений 16. листопада внесок Українського Клюбу домагається якраз цього виконавчого розпорядку. Внесок виготовив посол Степан Кузик.

5) Дня 16. листопада ц. р. зголошено внесок Українського Клюбу, виготовлений **послом Остапом Луцьким,** в справі зміни 167. арт. водного закона з 19. вересня 1922. р. про примусове творення **водних спілок для меліорацій піль, реґуляцій рік і т. д.** Внесок зміряв до усунення несправедливости, яка виходить з даного закона в звязку з оцінкою вартости і доходу піль.

6) Так звані східні воєвідства, себто передовсім **Волинь та Полісся не мають дотепер загально обовязуючої гіпотеки.** На цих землях є досі тільки 6 гіпотечних урядів і то при окружних судах. Де нема гіпотечно-означеного титулу власности, там нема також титулу на інші річеві права на нерухомости і передовсім нема підстави для довгоречинцевого хліборобського кредиту. Маючи це на увазі, Клюб домагається зорганізування загально-обовязуючої гіпотеки при повітових судах Волині і Полісся для всіх недвижимостий. Внесок виготовив **посол Остап Луцький.**

7) Розпорядок президента з 16. січня 1928. р. зліквідував **Тимчасовий Виділ Самоврядування у Львові,** чим нанесено українському населенню Галичини велику шкоду. Зголошений послами УНДО дня 23. листопада внесок домагається ухилення вище названого розпорядку. Внесок виготовив **посол Іван Заваликут** (голова соймової комісії для справ відбудови краю).

8) **На цілі відбудови краю** держава призначує т. зв. лісову данину. В буджетовім прелімінарі на рік 1929/30 ця данина на відбудову краю означена квотою 7,300.000 зол. З огляду на це, що з цих щорічних фондів відбудова українських господарств дуже мало користала, та що й досі десятки тисяч наших господарств ждуть на відбудову, Клюб послів УНДО постановив зголосити внески: а) щоби цю данину побільшено двократно і б) щоби в найблищому часі засобами цього фонду відбудовано Гусятин та знищені місцевости копичинецького повіту. Обидва внески виготовив **посол Іван Заваликут** (внесено їх 20 і 23. листопада ц. р.).

9) Село Камінка долинського повіту, віддалене 44 клм. від осідку староства і 27 клм. від осідку суду в Болехові. Вже 15 літ старається Камінка, щоби її приділено до скільського повіту. З Камінки до Сколього — 8 клм. Внесок Клюбу про відповідну **зміну границь повіту Долина** внесено 20. листопада ц. р. Внесок виготовив пос. **Остап Луцький.**

10) Дня 23. листопада Клюб зголосив внесок в справі **безпідставного жадання Державним Рільним Банком вальоризації ціни купна від набувців парцель із маєтку Бурканів пов. Підгайці,** набутих в 1925—1927 роках. Внесок виготовив пос. **д-р Степан Баран.**

11) Безліч **воєнних інвалідів б. австрійської і російської армії** та їх родин, як і рідня по поляглих, умерших та загинувших без власної вини у звязку з воєнною службою не мають дотепер ніякої допомоги, бо в несвідомости закона не зголосилися у приписаному речинці. Щоби зарадити цій великій кривді звичайно найбіднійших членів українського народу, пос. **Дмитро Паліїв** вже виготовив внесок, який домагається додаткової реєстрації заінтересованих.

12) Час державної служби від 1. листопада 1918 р. до 1. вересня 1920 року не враховує держава урядовцям української національности до вивінування і емеритури. Дня 30. листопада ц. р. Клюб зголосив внесок з докладними вичисленнями, як і скільки мається зарахувати літ служби до емеритури кол. урядовцям і функціонарям з української влади, тим, що не з власної вини перебували до 30. березня 1923 р. за границями Польщі і колишнім службовикам Австрії. Внесок виготовив посол **Дмитро Великанович.**

Запити.

На протязі місяця листопада Клюб зголосив 41 запитів до всіляких міністерств, в цім кільканадцять, які торкаються українського господарського життя. Зпоміж них заслуговують на особливе зауваження запити заступника маршалка сойму, д-ра Володимира *Загайкевича* в справі виплати відшкодування за реквізиції і шкоди, доконані відділами польських військ в 1918 і 1919 роках в перемиському повіті та в справі виплати відшкодування за реквізиції та шкоди, нанесені українським селянам підчас світової війни.

Посол *Луцький* зголосив в цім часі два запити: а) в справі масових ревізій українських кооператив, читалень, „Лугів“ і приватних шкіл на передодні святкування пер-

шого десятиліття польської державности і б) в справі летючки польського академічного комітету у Львові, якою цей комітет накликує польське суспільство до бойкоту української кооперативи „Маслосоюзу“.

Праця в комісіях і виступи на повних засіданнях в соймі.

В дискусії над проєктами міністра скарбу про підвищення земельного податку Клюб визначив своїм бесідником посла *Вислоцького* (господаря з Брідщини), який виголосив відповідну промову 23. листопада. В земельній комісії промовляв в справі знижки цін на дерево в державних лісах для селян посол М. *Тершаковець* 14. листопада. В комісії земельних реформ промовляв 23. листопада о. посол *Ганушевський* в справі несправедливої кредитової політики Банку Рільного, коли йде про українське хліборобство. В буджетовій комісії з поміж кількох послів, яким доручено реферати господарських справ, промовляв в листопаді посол Сергій *Хруцький* на тему занадто великого державного буджету з великою шкодою для народнього господарства.

Цей короткий огляд праці Українського Клюбу у справах господарського значіння за один останній місяць листопад доказують як найкраще, кому лежать найбільше на серці справи українського села! Посли УНДО знають, що польська більшість у соймі їх здебільша переголосовує, але таки не покладають рук і боряться проти кожної несправедливости!

Безоружним героям!

Яку величезну ролю відограло польське приватне шкільництво й учительство у змаганнях до відродження самостійної польської держави, видко найкраще з уступу, який наводимо з брошурки про польське приватне шкільництво. Цей уступ звучить:

„З гордістю згадуємо 1863 рік. І був би безплідно пропав геройський подвиг 1863 р., якщо до тихої упертої боротьби на тих якраз позиціях не станув би був леґіон безоружних героїв“.

Так оцінюють значіння і працю приватного шкільництва і приватного учительства наші сусіди.

У нас, хоча розуміння цієї справи ще не таке загальне, але воно є. Найкраще розуміють і ділами це доказують ті, що безпосередно стояли в боротьбі за Україну. Наші скитальці, бувші члени У. Г. А., пересилали нераз з Чехословаччини більші жертви на „Рідну Школу“, були й випадки, що вмираючи записували ціле майно „Рідній Школі“. Українські інваліди, сліпі і без ноги від уст собі відривали і складали на „Рідну Школу“ А в останніх часах мали ми зворушуючі приклади такої жертвенности наших політичних вязнів.

І наша академічна молодь вийшла з дотеперішньої байдужности супроти „Рідної Школи“ і обіцяла написатися допомогою „Рідній Школі“. Про почин других організацій в тому напрямі писали ми в нотатці „Кличуть Вас! Відгукніться!“

Цей клич не був „вопіючим во пустині“.

Особливож кооперативні робітники, які найкраще розуміють, що рідна школа, виховуючи відповідно молоде покоління, кладе моральні основи під кращий розвиток кооперації, відгукнулися на клич службовиків „Центросоюза“. І так дн. 13. листопада ц. р. зложили службовики „Народньої Торговлі“ Централі кромі складаного щомісячно 1 прц. від своїх поборів на „Рідну Школу“ ще й одноразово 334.10 зол. як свій одноднєвий заробіток, а дня 27. листопада ц. р. зложили з того самого титулу службовики „Народної Торговлі“ з провінції квоту 378.70 зол. і кличуть всіх приватних службовиків без огляду на те, у кого працюють, а в першу чергу кооперативних робітників у Львові і в краю до складання своїх одноднєвих заробітків на „Рідну Школу“.

Надіємося, що за цим гарним почином підуть і дальші жертви від наших товариств, орґанізацій і поодиноких громадян і таким чином українська суспільність дасть змогу „Рідній Школі“ і нашим безоружним героям продовжувати й поширювати працю в хосен українського народу.

За хлібом.

Рух населення в Польщі.

Польський еміґраційний уряд обчислив, що в перших кварталах ц. р. виїхало з Польщі 160.699 еміґрантів, з того поверх 111 тисяч до ріжних европейських країв. Найбільше осіб, бо 83.314 виїхало до Німеччини, дальше поверх 25 тисяч до Канади, поверх 24 тисяч до Франції, 13 тисяч до Арґентини, близько 6 тисяч до Зєдинених Держав північної Америки і 3.000 до Бразилії.

В тім самім часі вернуло до Польщі 26.000 осіб, з того 8.500 із Франції, 7.400 з Німеччини, 1.360 із Зєдинених Держав і тисяч з Арґентини.

Горівка потаніє.

В користь горальників а на шкоду населення.

Горальники в Польщі тішаться, що сьогорічні бараболі дуже зародили і при перерібці в гоpальнях дають багато горівки. Наслідком того можна надіятись обниження цін на спіритус, які платить горальням державний спіритусовий монополь. Але горальники тому раді, бо обниження цін спіритусу влекшить їм вивіз за границю і дасть змогу фабрикувати більше горівки. На обниженню цін заробить найбільше скарб, бо побільшаться доходи спіритусового монополю.

Обниження цін на горівку зовсім не тішить тих, що дбають про добро народу. Побільшиться тільки піянство і руїна трудового населення, що в часах загальної нужди буде сильнійше набивати своєю кервавицею каси горівчаних фабрикантів і монополів.

З північно-зах. українських земель.

(Волинь, Холмщина, Підляша).

Свято Луцької „Просвіти“. 18. листопада ц. р. луцька повітова „Просвіта“ святкувала 10-ліття свого істнування. На свято прибули: голова матірнього Т-ва „Просвіта“ у Львові сенатор М. Галущинський, сенаторка Ол. Кисілевська, пос. Тершаковець, сен. Кузьмин, представники радик. соц. клюбу, повітових „Просвіт“ Волині, філій луцької „Просвіти“ й ін. Після Служби Божої українською мовою в Чеснохресній церкві відбувся похід по головній вулиці міста. Попереду йшла орхестра, за нею селяне з жовтоблакитним прапором, члени ради „Просвіти“, гості й селяне — всего понад три тисячі люда чвірками. Похід зробив величезне враження, як своєю численністю, так і порядком і карністю. За порядком доглядала своя просвітянська міліція з жовто-блакитними перевязками на руці. Похід закінчився на просвітянському майдані для фізичних вправ за рікою Стирем. Після цього в міському театрі відбулася академія. Виголошено привітання від ріжних установ і орґанізацій. Від т-ва Просвіта у Львові витав чудовою промовою сен. Галущинський, сен. Кузьмин від Україн. Національного Обєднання, сенат. Кисілевська від укр. жіноцтва, посол Тершаковець від „Сільського Господаря“, інші промовці витали від всіх повітових „Просвіт“ Волині й т. і. Відчитано також багато привітань від ріжних україн. орґанізацій і установ, надісланих поштою чи по телеграфу зза кордону й з краю. „Одинковців“ до привитань не допущено. Після привітів відбулася вистава пєси: „Гетьман Дорошенко“, реферат про 10 літ істнування „Просвіти“, співи просвітянських хорів, декламації, а після академії спільний обід гостей з Просвітянами та „чай“ у помешканні „Просвіти“. Свято пройшло дуже добре. Українське населення заманіфестувало, що воно живе, швидко набірає свідомости й розвивається культурно.

Кіно-фільмова кооператива. 25. листопада ц. р. з ініціятиви інспекторату Ревіз. Союзу в Луцьку відбулася нарада представників місцевих кооперативних установ і укр. ґімназії. Ухвалено заклaсти кіно-фільмову кооперативу з метою поширення по селах пропаганди кооперації, сільсько-господарської культури й взагалі знання. На нараді був присутній посол УНДО-ння Остап Луцький. Орґанізаційні збори відбудуться 4-го грудня ц. р.

Димісія голови Просвіти. Після свята 10-ліття голова луцької „Просвіти“ п. Пащаківський подався до димісії. Причина — незадоволення громадянства деякими його політичними посуненнями. Заяву про димісію рада тимчасом не розглядала й лише ухвалила дати йому місячну відпустку.

Українське Церковне Брацтво. В Луцьку 309 років істнує українське церковне брацтво Чесного Хреста. Колись воно відогравало на Волині велику культурну й релігійну ролю. Під цей час Брацтво перебуває в дуже оплаканому стані й через те, що влада не затверджує статута Брацтва. Пів Луцька стоїть на брацькій землі, але орендатори або захоплюють землю на власність, або не платять чиншу в належному розмірі, а Брацтво є безсильне боротися, бо не має статута. З цього користаються й інші: два будинки забрав собі маґістрат, а на один накладає руку влада. Таким чином Брацтво не може ні розвинути своєї роботи, ні збудувати нової церкви, а в сучасній старій церковці вміщається дуже мало людей. Треба зауважити, що в цій церкві бувають усі українці, бо Служба Божа правиться в ній українською мовою.

За українську школу в Румунії.

Домагання українських громад.

Рух за рідною школою на Буковині, себто за приверненням української мови навчання в народніх школах та за привернення українських середніх шкіл, що були за австрійських часів, поширюється й набирає все більшої сили. Як доносить черновецький „Час“, української мови навчання зажадали такі громади: Багна, Берґомет, Боринці, Боянчук, Валява, Вашківці, Веренчанка, Вишенка, Вилавче, Вителівка, Жадова, Задубрівка, Іванківці, Кіцмань, Кисилів, Лукавець, Мамаївці нові, Мігова, Пядиківці, Реваківці, Ростоки, Станівці долішні, Хливище, Чорний Потік, Чунків, Шипинці, Щирівці горішні. В останнім часі громадські ради в многих інших селах зажадали української мови в школі.

Рух за рідною школою починає перекидатись також на Бесарабію, де живе поверх пів міліона українського народу. Перший крок в цім напрямі зробила громада Ржавинці. За нею підуть певно також інші громади, хоч як румунський уряд старається відділити українське населення Бесарабії від Буковини. Побачимо, оскільки буде ліпший новий румунський уряд д-ра Маню, що, як відомо, заповів дати національним меншостям належні права.

Мають їх вже досить.

Протижидівські настрої серед більшовиків.

Серед робітництва в Радянщині виступають щораз сильнійше протижидівські настрої. У Вітебську населення загрозило голові комуністичного клюбу, жидови, що його убє, як добровільно не забереться. В Мінську прийшло в місцевім шпиталі до заворушень, тому, що комуністи казали лічити жидів старанніше ніж християн. А в фабриці скла в Єлізові під Мінськом робітники показали свою ненависть до жидів в дивний спосіб.

В тій фабриці є заняте значне число жидів і жидівок, яким нежидівські робітники докучають на кождім кроці. Коли молода жидівка Баршай запротестувала проти насміхів, звернених проти неї, трьох робітників зловили її, заголили по пояс і скликали всіх молодих робітників, щоби подивилися на неї. Обурена робітниця поскаржилася перед робітничою радою, але тут сказали їй, що нема часу займатися „такою дурницею“. Тоді згадані три робітники, довідавшися, що молода жидівка ходила зі скаргою на них, пімстилися на ній тим способом, що звязали її, піднесли спідницю і серед загальної радости посипали її попелом.

Московські більшовицькі ґазети дуже тим обурилися і довели до того, що з Мінська вислали до Єлізова окрему комісію, яка перевела слідство в цій справі й викинула з фабрики не тільки робітників, що брали участь у вибриках проти жидівської робітниці, але й директора фабрики та секретаря місцевої комуністичної партії.

Продажне судівництво.

Судовий скандал в Радянщині.

В Астрахані відбувся судовий процес проти кільканайцятьох більшовицьких суддів, обвинувачених за хабарництво. Навіть начальник трибуналу брав хабарі від підсудних, випускав їх на волю, або відкладав присуди. Деякі обвинувачені судді надуживали жінок, що зверталися до них у ріжних правних справах. Голову трибуналу засуджено на 10 років тюрми, його помічника на 6, багато суддів на 10 років, а пятьох купців, що підкупили суддів, на 5 років.

Опір проти податків.

Німецьким селянам урвався терпець.

Навіть в упорядкованій і здисциплінованій Німеччині селянство бунтується проти високих податків. У шлезвицько-гольштинськім окрузі населення виступило проти податкової влади, що далося йому вже занадто в знаки. Як доносять німецькі ґазети, люди нападають на податкових урядників і поліціянтів і бють. В кількох місцевостях заложили поліційним відділам дорогу колодами.

На вічах і зборах господарських орґанізацій промовці накликають населення отверто, щоби не платило податків і боронилося силою перед домаганнями податкової влади. Орґанізація „Ляндбунд“ (союз хліборобів) взиває своїх членів, щоби хопили за кріси і били.

Ювилей академ. К. Студинського.

Наукове Тов-о ім. Шевченка й цілий український науковий світ святкував 2. грудня ц. р. подвійний ювилей: 60 літ народження й 35 літ наукової діяльности визначного українського ученого й громадянського діяча, проф. Кирила Студинського, голови цьогож товариства і члена Всеукраїнської Академії Наук у Київі. Ювилят працював на ріжних ділянках українознавства, але найбільше заслужився науковими дослідами над українською літературою, новітньою і давнійшою (з 16. і 17. століть), та над історією взаємин Галичини з Великою Україною. Від 1900 р. був професором української літератури у львівськім університеті. Ставши в 1923 р. головою Наукового Товариства ім. Шевченка, двигнув його з матеріяльного упадку, викликаного воєнним лихоліттям і розширив поважно його наукову діяльність, причім галицько-українську науку звязав тісно з велико-українською. Не даром став у 1923 р. дійсним членом Всеукраїнської Академії Наук у Київі.

В честь ювилята відбулась 2. грудня ц. р. у Львові святочна академія, в якій взяло участь поверх сто представників українських наукових, культурно-освітних і громадських установ. Прибули також два делеґати з Радянської України. Після двох рефератів про наукову діяльність ювилята, виголошено і відчитано безліч привітів не тільки від українських, але й інших славянських установ і приватних осіб. Зворушений ювилят дякував сердечно за ті вислови симпатії та привязання й заявив, що буде дальше посвячувати свої сили для української науки. Ювилейне свято закінчилось вечером товариськими сходинами і спільною вечерою.

Що чувати у світі?

Протисербські заворушення в Загребі. В хорватському місті Загребі прийшло 1. грудня ц. р. з приводу роковин 10-літнього істнування югославянської держави до протисербських демонстрацій і до крававих боїв між хорватами і поліцією. Кілька осіб убито а багато є ранених. Підчас богослуження хорватська націоналістична молодь вивісила з церковної вежі три хорватські прапори, завинені в чорну крепу на знак жалоби. Поліція зняла ті прапори і це дало привід кріавих заворушень на площи перед церквою. До крівавої сутички між хорватською молодю і поліцією прийшло перед університетом. В цілому місті запанувало страшне обурення і легко може прийти до дальших заворушень.

Союз Народів збереться на паради 10. грудня ц. р. але не в Женеві, як доси бувало, тільки в полудневому швайцарському місті Люґано, бо там теплійше. Будуть радити між іншим над пекучою німецькою справою воєнних відшкодовань та звільнення Надренії від окупаційних військ.

Проти більшовицької влади. В околици Вітебська вибухло селянське повстання проти більшовицької влади. Селяни вбили редактора стінної ґазети Коґара а в селі Коринка знищили народній дім. Окремий гурт ходив від одної більшовицької інституції до другої та нищив портрети Леніна. В Часницях убили голову сільської влади. Протибільшовицькі погроми були в Зарічках і Зараконицях. В Нову убили секретаря сільської ради. В Ґарбові вимордували всіх комуністів. Те саме ділялося по інших селах. Всюди вбивали членів сельрад або ломили їм руки та ноги. На збунтовані села вислано військо й арештовано 60 орґанізаторів бунту. В селі Коринці, де арештовано провідника повстання Пухальського, селяни, озброєні в кріси, сокири й вили, звели з військом крівавий бій. По стороні повстанців є багато вбитих і ранених.

Англійський король Юрій V. захорував тяжко. Повстала тайна королівська рада, до якої належать королева, син, архієпископ Кентербері, державний канцлер і голова міністрів, і вона буде буде виконувати владу в імени короля.

Революція в Афґаністані поширюється. Майже все населення збунтувалося проти нових порядків, які вводить король Аманула на лад европейський. Скрізь горять державні будинки, а навіть королівську палату підпалили. Король обняв команду над цілою армією, щоби здавити революцію жорстоко.

Політичне вбивство. В чеській Празі розпочався процес проти 20-літного албанського студента Алькібіяда Бебі, що застрілив в одній праській каварни першого албанського посла в Чехословаччині, Цену-беґа. Бебі приїхав до Праги з Югославії. Кілька днів чатував на посла, аж 14. жовтня виконав свій намір. Арештований заявив, що ділав з політичних причин. Коли йому сказали, що Цена-беґ від одержаних ран помер, відповів: „Моє завдання виконане“. Ділав на поручення албанських політиків, що противні порозумінню Альбанії з Югославією.

Розправа скінчилася скорше, ніж надіялися. Підчас перерви якийсь чоловік убив кількома револьверовими вистрілами обвинуваченого Бебі і зранив при тім італійського справоздавця. Він зізнав, що є слугою брата вбитого посла.

НОВИНКИ.

— **Митрополит Шептицький** повернув з Риму. Стан його здоровля вдоволяючий.

— **Зміни воєводів.** Як доносять польські ґазети, краківський воєвода Даровський має уступити. На його місце прийде тернопільський воєвода Квасневський, а тернопільське воєвідство обійме дотеперішній староста в Рівнім, Мошинський.

— **Збіжові запаси в Польщі.** Польський уряд закупив на Мадярщині більшу скількість пшениці. Це збіже разом з громадженими запасами жита уряд кине на торговиці на переднівку, щоб зарадити бракови хліба та недопустити до надмірних цін.

— **До кому ліпше?** Пруський уряд зарядив примусовий поворот польських робітників до дому. Тому примусови підлягають особливо робітники рільники, що вибрались до Німеччини ще минулого року і не хотять вертати до Польщі.

— **Бють українських студентів.** Польська молодь, якій уйшло безкарно знищення кільканайцяти інституцій у Львові, броїть дальше. Дня 29. листопада на вул. Леґіонів три польські студенти стрінули трьох студентів в українських шапках і зажадали, щоби вони поскидали шапки. Коли українці цього не зробили, поляки побили їх. Польських студентів спроваджено на поліцію, де списали з ними протокол і пустили їх на волю.

— **Зловживання при військовій бранці.** Недавно арештовано в Тернополі військового лікаря, майора Урбановіча за те, що увільняв рекрутів, переважно жидів, від військової служби, беручи від них грошеву заплату. Арештовано також двох серджантів, вмішаних в ті інтереси. В справі тих наужить потягнено до відповідальности понад 180 осіб, з котрих багато сидить у слідчім арешті.

— **Директор обікрав банк.** Директор Купецького банку в Каліши Майзнер украв 100 тисяч золотих і втік. Його арештували в Данціґу, як сідав на корабель до Америки.

— **Смертельний двобій** відбувся у Варшаві між директором банку Завадьким і письменником Войкевичом. Завадзький згинув, поцілений кулею в голову.

— **Міністер дістав в лице.** Сталося це в Букарешті. Межи румунським міністром Бідетом і міністеріяльним радником Стойкою прийшло в канцелярії ради міністрів до сварки, яка скінчилася тим, що радник ударив міністра в лице.

— **Пригода вихрестки.** Рік тому жиди наробили великого крику, що 14-літна донька жидівського купця Проміса у Львові пропала без сліду а властиво перейшла на християнську віру й укривається в однім гр.-кат. монастири. Цілий рік шукав батько за нею, ходив по всіх женських монастирях і не міг найти. Аж минулого тижня здибав її на вулиці у Львові в товаристві одної монахині. Наробив крику і стягнув гурму жидів, так що аж поліція мусіла заопікуватися нападеними. В справу вмішалася влада і рішила, що ніхто не має права притримувати чужу дитину. Вихрестку забрали родичі до дому. Вона сказала, що сама з власної волі покинула батьківський дім і перейшла на гр.-кат. обряд, бо він їй більше подобався ніж латинський. Вернула до дому під умовою, що родичі не будуть її бити. Дома говорить тільки по українськи і домагається, щоби й родичі перейшли на гр.-кат. обряд.

— **Проти підвишки податків.** З індійського міста Калькути доносять, що на подвірю палати магараджи (князя) Міраджу вже пятий день лежить покотом 4.000 селян, котрі цим способом протестують проти податків, які підвисшив магараджі. Свояки приносять їм два рази денно їду. Магараджа казав двічи своїм підданим забратися з подвіря, але вони заявили, що або вмруть на тім місци, або магараджа відкличе підвишку податків.

— **Велика крадіж на залізници.** На головнім двірци у Львові вкрали з каси 60 тисяч золотих. Хтось отворив касу підробленим ключем, бо нема на ній ніяких слідів влому.

— **Страшне землетрясення** навістило республику Чілі (в полудневій Америці). Кільканайцять міст перемінилось в руїни, а жертви в людях начислюють на тисячі.

— **Подвійний вирок смерти.** В Катовицях видав місцевий суд подвійний вирок смерти на робітника Івана Люпу, який убив свого батька за те, що вигнав його з дому, та лікаря д-ра Здрадека за те, що його зле лічив. Є це рідкий випадок, щоби суд видав два вироки смерти на ту саму особу. Засуджений приняв вирок спокійно, бо умирати буде тільки раз.

— **Бандитизм.** На чотирох селян із Солови, пов. Перемишляни, напало на дорозі коло присілка Вівчарня чотири парубки з польського села Ганачівки, Небельскі, Фіґурскі, Стажиньскі і Браєр, щоби відобрати їм товари, які вони везли з Перемишлян до кооперативи в Соловій. Коли нападені зняли крик, напасники побили їх тяжко люшнею. В рабунку перешкодив їм війт із Солови, що надіхав фірою. Того самого дня Небельскі і Браєр напали коло недалекої стації в Коросні на Василя Вуличного і зрабували йому шапку. Всіх бандитів арештовано і віддано судови в Глинянах.

— **Що їдять по деяких містах?** В місті Ченстохові викрили в кількох склепах з вуджениною ковбаси, зроблені з нездорового мяса. Як ствердило слідство, ковбаси походили з масарської гуртівні в Познані, що є власністю місцевих гицлів. Ковбаси роблено із здохлих коний, хорої худоби, а навіть псів. Арештовано в Познані і Ченстохові 12 осіб.

— **Кріваві весілля.** В Опаці, пов. Дрогобич, на весіллю у Демка Багрія заколов його свояк Іван Багрій ножем Пилипа Турбака. Показалось, що він хотів убити парубка Коника, але в темних сінях помилився і вбив іншого парубка. — В Борщові на весілю у Йосифа Ковбля 21-літний Теофіль Козак застрілив з револьвера 18-літну Францішку Зеліньску.

— **Кріваві імянини.** В польськім селі Чишках коло Львова, господар Францішок Ляман справляв недавно свої імянини, на які прийшов також парубок Ян Немчицкі. А що він не був запрошений, то 27-літний Броніслав Возьни викинув його за двері. Немчицкі заповів пімсту і коли Возьни вертав в ночи до дому, заколов його ножем на смерть. Злочинець станув минулого тижня перед карним трибуналом у Львові і дістав два роки тяжкої вязниці.

— **В сільській коморі.** В селі Бітні, пов. Турка, закрався в ночи крізь повалу до комори одного господаря злодій. Господар почув, що хтось у коморі нишпорить і отворив двері. В тій хвили гримнула його залізна штаба по голові так, що господар упав без памяти. А злодій втік і не знати, що за один. Від потрясення мозку господар дістав помішання розуму.

— **Страшний злочин.** В Писарівцях, пов. Сянік, мешкала 50-літня вдова Катерина Калітинська з 20-літною донькою Йосифою. В ночи на 29. листопада дім їх станув в огни. Коли згасили пожежу, серед згарища найшли спалені трупи мами й доньки. Слідство виказало, що якийсь злочинець задусив обі жінки і підпалив дім, щоби затерти сліди вбийства. Підозрівають, що злочину доконано з пімсти, бо Калітинська вела в останніх часах кілька процесів.

— **Страшний порахунок.** В селі Янчині, пов. Перемишляни, Василь Максимюк убив вистрілами з револьвера і сокирою господаря Миколу Ковалишина і його жінку Анну. Причиною вбийства були особисті порахунки. Злочинець утік до ліса.

— **Любов не жартує.** В селі Шишківцях, полтуського повіту, стався незвичайний випадок самовбийства. Якийсь Несторович, 99-літний старець, зажив оцтової асенції, щоби розпращатися з життям. Коли це не помогло, розпоров собі живіт, а щоби смерть прийшла скоро, повісився на сволоку. Старець, як показалося, відобрав собі життя тому, що залюбився в молодій дівчині, а вона його не хотіла.

Нові книжки і видання

Джордж Рессель — ДО ВЕЛИКИХ ДІЛ! Львів, 1928. Стор. 48. Ціна 0.50. Зміст: Проблема сільського життя. Необхідність корінних змін у сільському господарстві. Створення нового соціяльного ладу. Місто і село. До великих діл. Ідеали сільської цивілізації.

ЧИТАНКА ПРО ЛИХВАРІВ І ШАХРАЇВ ТА ПРО ТЕ, ЯК ВІД НИХ ВИЗВОЛИТИСЯ з образками в тексті. Впорядкував К. Коберський. РСУК, Львів, 1928. Стор. 90. Ціна 1 зол. Зміст: Хто і як нас визискує. В кооперації наш ратунок! Шкідники кооперації. Заклики.

А. Гаврилко: МІЖ КООПЕРАТИВНИМИ ПРОДАВЦЯМИ. Нариси. РСУК. Львів 1928. Стор. 45. Ціна 0.50. Зміст: Передмова. Нелад. Злість. Ще один податок. Знав ліпше від ревізора. Нагода. Довги на стінах. Страшний тип. Маніпулянтка. Варта вилічити такого. Аж тоді буде лад.

А. Божиковський: НА ЗУСТРІЧ МАЙБУТНОСТИ. Нарис. РСУК. Львів 1928. Стор. 46. Ціна 0.35. Зміст: Початок і розвій кооперативи дітий в Лапшині. Розговірки з учениками на тему ощадностей. Початок і розвій кооперативи „Зірка“ серед шкільної молоді. Діточа кооператива під моїм виключно проводом. Моя перша нарада з родичами в справі діточих ощадностей в 1926. р. Друга нарада з родичами в справі діточих ощадностей. Початок і розвій дрібної ощадности між старшим громадянством. Памятний день. Час проби. Значіння кооперативного свята для поширення ідеї ощадности. Оснування кредитово-щадничої кооперативи „Поміч“ на статутах РСУК. — 1922. р. Розвиток кооперативи „Поміч“ по зареєстрованні статута (до кінця 1927. р.). 1928. рік.

ДОПИСИ.

БОРОВА ГОРА ПОВ. ЛЮБАЧІВ. (Сумне, але правдиве). Є в нашій околиці село Коровиця голодівська. Село велике, досить богате, але спить. На папери є і читальня Просвіти, але в дійсности є лише три коршми, де мешканці душевного корму набувають. Щоби Коровицю трохи розрухати, вибрався на Михайла, а був це празник, наш читальняний аматорський гурток з виставою. Штука гарна, Бор. Грінченка „За батька“. Виробили ми самі позволення, винаймили хату; зробили і сцену, поприбивали афіші та й поїхали. З піснею на устах віхали ми (а деякі таки пішки 8 кільометрів болото місили) в село. Всіх нас лучила одна думка, що працюємо не для себе, а для загалу. Але з хвилею, як отворено касу зі вступом по 50 ґр. і 30 ґр. (1 зл. тільки для інтеліґенції — сидячі), саля опорожніла. За те повна вулиця і повне подвіря людий. За хвилю залунала під вікном пісня: „Не дамиземі“ а поміж людьми понеслась аґітація: „Що? Для Рідної Школи не дамо нічо“. Хоча дохід в нас був призначений на закуплення книжок. А дальше люди сказали: „Пустіть нас так за 10 ґр., а то й даром, то й підемо подивитися, а як ні, то й не хочемо“. Не в одного з нас аматорів заблисла слеза, неодин тільки скривився, а у всіх виринуло питання: Чи це за нашу безінтересовну працю заплата? Але чоло в гору, побажавши гостинним мешканцям як в найкоротшім часі ще зо три коршми заложити, позбирали ми свої річи та весело співаючи, поїхали до дому. Може бодай ці слова, публично висказані, спонукають Коровицю взятись за яку небудь просвітну працю.

Один з аматорів.

ПУКІВ, ПОВ. РОГАТИН. **(В память поляглих).** Новооснований Союз Українок уладив дня 22. листопада ц. р. поминки за погибших стрільців села Пукова. По Службі Божій і панахиді нарід зібрався в Народнім Домі, де виголосили промови п. Ґурґулова, голова повітового Союзу Українок, посол Ст. Кузик і місцевий парох о. Соловій. Опісля зібрано 15 зол. на українських інвалідів. За почином пос. Кузика рішено поставити в Пукові памятник поляглим стрільцям і пос. Кузик зложив на сю ціль перший щедрий дар.

СКАЛА НАД ЗБРУЧЕМ. **(В память листопадових днів).** З причини осінних робіт святкувало їх тутешне громадянство аж 18. листопада ц. р. Зачалось це свято рано: богослуженням, панахидою та проповідю о. пароха Деревянки, а скінчилося вечером святочною академією у битком заповненій сали читальні „Просвіти“. В програму свята входили: вступне слово п. Щербаня, реферат про листопадові дні п. Байлюківної, хорові співи стрілецьких пісень під управою Й. Старицького та деклямації. Свято мало дуже поважний та піднесений настрій. Особливо реферат і деклямації, виголошені дуже гарно та з великим зрозумінням, піднесли на дусі і до сліз зворушили присутних. Гимн „Боже Великий“ був закінченням нашого великого свята. Замітний був висказ опісля одної жінки, яка заявила, що цього свята не забуде до кінця життя. Заряджено збірку, яку в квоті 112 зол. 35 сот. відослано на українських інвалідів.

Теофіля Равзова.

Ціни у Львові.

4. грудня 1928

Збіже. Пшениця двірська 46—47, селянська 44—45, жито 35, ячмінь бров. 31—32, до мел. 27—28, овес 30—31, кукуруза румунська 44—45, краєва 32—33, гречка 34—35, фасоля 50—100, горох пільний 37—39, просо 44—45, мак сивий 90—100, синій 115—125.

Гроші. Доляр ам. 8.88, канад. 8.82, чеська корона 0.26, лей 0.05, шілінґ 1.25, франц. франк 0.34, червонець 19—20.

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів. Ринок ч. 10